

**UTMARKSDOMSTOLEN FOR FINNMARK
FINNMÁRKKU MEAHCCEDUOPMOSTUOLLU**

Årsmelding 2014
Jahkediđáhus 2014

Utmarksdomstolen
for Finnmark

Finnmárkku
meahcceduopmostuollu

Forord

Finnmarksloven ble vedtatt i 2005. Justiskomiteens flertall mente at identifisering av bestående rettigheter måtte inngå som et sentralt element i finnmarksloven. Flertallet ville at det skulle opprettes en kartleggende kommisjon og en dømmende særdomstol for å identifisere bestående rettigheter til land og vann i Finnmark. Det ble da også lovens ordning.

Finnmarkskommisjonen ble oppnevnt i 2008, tre år etter at loven ble vedtatt. Det skulle imidlertid gå ni år fra vedtakelsen av finnmarksloven til Utmarksdomstolen for Finnmark ble opprettet. Utmarksdomstolens medlemmer ble konstituert ved kongelig resolusjon 7. mars 2014. Domstolen har vært i virksomhet siden 1. september 2014. Årsmeldingen gjelder følgelig bare årets siste tertial. Det er likevel viktig å dokumentere aktivitetene knyttet til etableringen av domstolen, og å formidle noen tanker om framtiden. Med det som bakgrunn legger utmarksdomstolen fram sin årsmelding for 2014.

Nils Asbjørn Engstad
Leder av Utmarksdomstolen for Finnmark

Ovdasátni

Finnmárkoláhka mearriduvvui 2005as. Eanetlohku justisakomiteas oavvildii dárbbu identifiseret seilon vuoigatvuođaid ja oažžut dáid mielde guovddáš elemeantan finnmárkoláhkii. Eanetlohku dáhttui ásahit kártejeaddji kommišuvnna ja dubmejeaddji sierraduopmostuolu mat dovddahit/identifiserejit vuoigatvuođaid eatnamiidda ja čáziide Finnmárkkus. Dat šattai maid lága ásahus.

Finnmárkokomišuvdna vuođđuduvvui 2008is, golbma jagi manjago láhka mearriduvvui. Dat golle vel ovcci jagi das rájes go finnmárkoláhka mearriduvvui dassái go Finnmárkku meahcceduopmostuollu ásaiduvvui. Meahcceduopmostuolu miellahtut konstituerejuvvojedje gonagaslaš resolušuvnna bokte njukčamánu 7.b.2014is. Duopmostuollu lea leamaš doaimmas čakčamánu 1.b.2014 rájes. Jahkedieđáhus doaibmá danin jagi manjmuš tertialas. Lea lihkká dárbu duođaštit doaimmaid mat leat čatnon duopmostuolu vuođđudeapmái, ja ovdanbuktit muhtun boahhteáigge jurdagiid. Dán vuođul ovdanbukta meahcceduopmostuollu iežas 2014 jahkedieđáhusa.

Nils Asbjørn Engstad
Finnmárkku meahcceduopmostuolu jođiheaddji

Innledning

Ved kongelig resolusjon 7. mars 2014 ble det konstituert medlemmer og varamedlemmer til Utmarksdomstolen for Finnmark. Følgende ble konstituert:

- lagdommer Nils Asbjørn Engstad, leder
- sorenskriver Marit Nervik, nestleder
- advokat Benny Solheim, medlem
- seniorforsker Jan Åge Riseth, medlem
- arkeolog/gårdbruker Kjersti Schanche, medlem
- advokat Kjersti Holum Karlstrøm, varamedlem
- rådmann Charles Hansen, varamedlem

Tiltredelsestidspunktet ble senere fastsatt av Domstoladministrasjonen til 1. september 2014. Domstoladministrasjonen har videre besluttet at utmarksdomstolen samlokaliseres med Hålogaland lagmannsrett med kontorsted i Tromsø. Utmarksdomstolen har følgelig vært i virksomhet siden 1. september 2014.

Dommerne i utmarksdomstolen utfører sitt arbeid for domstolen i tillegg til sine ordinære arbeidsforhold andre steder. Utmarksdomstolens leder har permisjon fra lagdommerstillingen ved Hålogaland lagmannsrett i ett år fra og med 1. september 2014 for å arbeide full tid ved utmarksdomstolen.

Domstoladministrasjonen fastsatte høsten 2014 utmarksdomstolens samiske navn til *Finnmárkkku meahcceduopmostuollu*.

Foto/govva: Cathrine Friberg

Álgosátni

Gonagaslaš resolušuvnna bokte njukčamánu 7. b. 2014 nammaduvvojedje miellahtut ja várreláhttu Finnemákkku meahcceduopmostullui. Čuovvovažžat nammaduvvojedje.

- lágaduopmár Nils Asbjørn Engstad, jodiheaddji
- sundi Marit Nervik, nubbijodiheaddji
- advokáhta Benny Solheim, mielláhttu
- seniordutki Jan Åge Riseth, mielláhttu
- arkeologa/eanadoalli Kjersti Schanche, mielláhttu
- advokáhta Kjersti Holum Karlstrøm, várreláhttu
- ráđđealmái Charles Hansen, várreláhttu

Duopmostuoluhálddahus das maŋŋá mearridii álgima čakčamánu 1.b.2014.

Duopmostuoluhálddahus lea viidásat mearridan ahte meahcceduopmostuolus galget leat kantuvrrat ovttas Hålogalánda lágamánnerivttiin Tromssas. Meahcceduopmostuollu lea danin leamaš doaimmas čakčamánu 1.b.2014 rájes.

Meahcceduopmostuolu duopmárat barget duopmostuolu ovddas lassin iežaset dábalaš bargguide eará sajiin. Meahcceduopmostuolu jodiheaddjis lea virgelohpi jagi, čakčamánu 1.b. 2014 rájes, lágaduopmárvirggis Hålogalánda lágamánnerievttis, bargat olles áigge meahcceduopmostuolus.

Duopmostuoluhálddahus mearridii čakčat 2014 meahcceduopmostuolu sámegeiel nama leat Finnemákkku meahcceduopmostuollu.

Foran fra venstre/ovddabealde, gurut bealde: Kjersti Holum Karlstrøm, Kjersti Schanche og/ja Charles Hansen.

Bak fra venstre/Maŋábealde, gurut bealde: Benny Solheim, Marit Nervik, Nils Asbjørn Engstad og/ja Jan Åge Riseth.

Oppgaver

Utmarksdomstolen er en særdomstol opprettet i medhold av finnmarksloven som et ledd i prosessen med å kartlegge og anerkjenne eksisterende rettigheter som folk i Finnmark gjennom langvarig bruk har opparbeidet til den grunnen Finnmarkseiendommen overtok 1. juli 2006.

Finnmarkskommisjonen har som oppgave å kartlegge eksisterende bruks- og eierrettigheter som folk i Finnmark har ervervet på grunnlag av langvarig bruk. Kommisjonen utarbeider rapporter fra særskilte utredningsfelt i Finnmark. Rapportene angir blant annet hvem som etter kommisjonens mening er eier av grunnen i området, om andre har bruksrettigheter der og hva slags bruksrettigheter det er tale om.

Utmarksdomstolen for Finnmark behandler tvister om rettigheter som oppstår etter at Finnmarkskommisjonen har utredet et felt. Fristen for å reise søksmål er ett år og seks måneder etter at Finnmarkskommisjonen har lagt fram sin rapport.

Utmarksdomstolen har ikke noe fast rettssted, og er slik sett en ambulerende domstol. Hovedforhandlingene vil bli holdt på det sted i Finnmark hvor det er mest hensiktsmessig ut fra den konkrete saken som blir behandlet.

Høyesterett er ankeinstans for utmarksdomstolens avgjørelser.

Barggut

Meahcceduopmostuollu lea sierraduopmostuollu vuođđuduvvon finnmárkolága geažil ja mii lea oassi proseassas kártet dálá geavahan- ja geavahanvuoigatvuođaid maid finnmárkulaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte daid eatnamiidda maid Fimmárkkuoimodat válddii háldosis suoidnemánus 1.b. 2006 rájes.

Finnmárkkokomišuvnna bargu lea kártet dálá geavahan- ja geavahanvuoigatvuođaid maid finnmárkulaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte. Komišuvdna ráhkada rapportaid sierra čielggadanguovlluin Fimmárkkus. Raporta almmustahtá eret eará geat komišuvnna oaivila mielde oamastit eatnamiid guovllus, ja leago earáin geavahanvuoigatvuohta doppe ja makkár geavahanvuoigatvuođain lea sáhka.

Finnmárkku meahcceduopmostuollu meannuda riidduid vuoigatvuođain mat čuožžilit maŋágo Fimmárkkokomišuvdna lea čielggadan ovttá guovllu. Áigemearri čuoččáldahttit ášši lea jahki ja guhtta mánu das rájes go Fimmárkkokomišuvdna lea ovddidan iežas rapporta.

Meahcceduopmostuolus ii leat dihto riektebáiki, ja lea danin gohčoduvvon johtti duopmostuollu. Váldodiggomat dollojit dan báikkis Fimmárkkus gos lea eanemus heivvolaš ášši ektui mii meannuduvvo.

Alimusriekti lea guoddalanásahus meahcceduopmostuolu mearrádusaide.

På Domen, Vardø kommune/Várggát gielda

Foto/govva: Áste R. Ruud

Aktivitet i 2014

Finnmarkskommisjonen har så langt utredet fire felt:

Felt 1 Stjernøya/Seiland, rapport avgitt 20. mars 2012

Felt 2 Nesseby, rapport avgitt 13. februar 2013

Felt 3 Sørøya, rapport avgitt 16. oktober 2013

Felt 5 Varangerhalvøya øst, avgitt 24. juni 2014

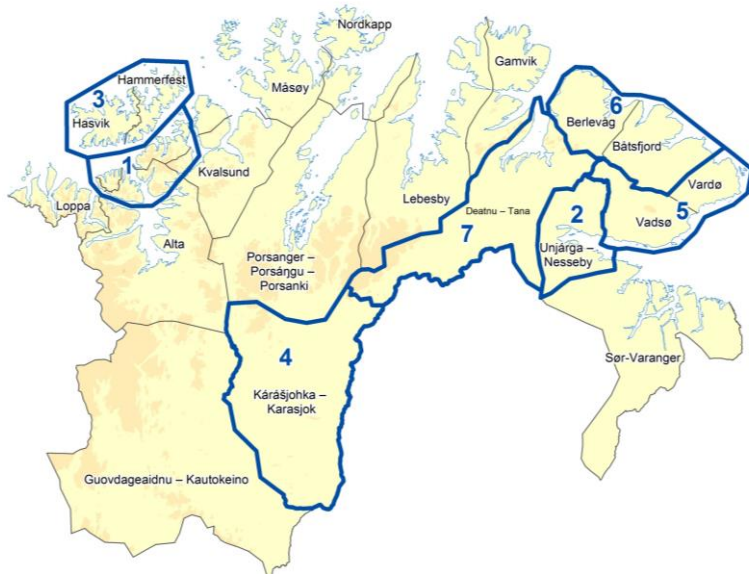
Ved utmarksdomstolens etablering 1. september 2014 hadde det kommet inn 9 søksmål til domstolen, alle mottatt av Indre Finnmark tingrett, som var midlertidig adressert for søksmål inntil utmarksdomstolen ble etablert.

Søksmålene gjelder i hovedsak krav om eier- eller bruksrettigheter til grunn.

De ni søksmålene fordeler seg slik:

- Felt 1: 5 søksmål
- Felt 2: 3 søksmål
- Felt 3: 1 søksmål
- Felt 5: 0 søksmål

Det eldste søksmålet ble reist 27. august 2013. Fire øvrige søksmål ble reist i september 2013, mens resten av søksmålene ble reist i perioden juni-august 2014. Det er ikke kommet inn nye søksmål etter at utmarksdomstolen ble etablert. Utmarksdomstolen hadde følgende ved utgangen av 2014 en saksporfølje med "gamle" saker som følge av at domstolen ble etablert først 2 ½ år etter at Finnmarkskommisjonens første rapport ble avgitt.

2014 doaimmat

Finnmarkokomišuvdna lea dássázii čielggadan njeallje guovllu:

- Guovlu 1 Stierdná/Sievju, raporta álmuhuvvon njukčamánu 20.b. 2012
- Guovlu 2 Unjárga, raporta álmuhuvvon guovvamánu 13.b. 2013
- Guovlu 3 Sállán, raporta álmuhuvvon golggotmánu 16.b. 2013
- Guovlu 5 Nuorta Várnjárga, raporta álmuhuvvon geassemánu 24.b. 2014

Go meahcceduopmostuollu ásahuvvui čakčamánu 1.b.2014 ledje 9 čuoččáldahttimat ovddiduvvon duopmostullui. Buot áššit bohte Sis-Finnmárkku diggegoddái, mii lei gaskaboddosaš čujuhus čuoččáldahttimiidda dassái go meahcceduopmostuollu ásahuvvui. Eanáš čuoččáldahttimat leat gáibádusat oamastan- ja geavahanvuoigatvuođaide eatnamiidda.

Dat ovcci čuoččáldahttimat juhkkovit dán láhkái:

- Guovlu 1: 5 čuoččáldahttimat
- Guovlu 2: 3 čuoččáldahttimat
- Guovlu 3: 1 čuoččáldahttin
- Guovlu 5: 0 čuoččáldahttin

Dat vuosttaš čuoččáldahttin ovddiduvvui borgemánu 27 b. 2013. Njeallje eará čuoččáldahttimat ovddiduvvojedje čakčamánu 2013, ja reasta čuoččáldahttimin ovddiduvvojedje áigodagas geassemánu – borgemánu 2014. Dat eai leat bohtán ođđa čuoččáldahttimat maŋŋá go meahcceduopmostuollu ásahuvvui. Meahcceduopmostuolus ledje loahpageahčen 2014 árvobábirin "boares" áššit sivas go duopmostuollu ásahuvvui easka 2 ½ jagi maŋŋágo Finnmarkokomišuvdna vuosttaš raporta celkui.

Søksmålsfristen for felt 1 og 2 er utløpt. Utmarksdomstolen kan imidlertid behandle saker som kommer inn etter utløp av søksmålsfristen hvis ikke alle saker fra det samme feltet er ferdigbehandlet og domstolen finner at saken egner seg for slik behandling, jf. finnmarksloven § 38 andre ledd.

Alle søksmålene ble tatt under saksbehandling i 2014. Utmarksdomstolen har reist spørsmål om avvisning av tre av søksmålene. Det har vist seg å være behov for barmarkbefaring i fem av søksmålene, noe som innebærer at hovedforhandling i disse sakene er fordelt på månedene juni-september 2015. Det var ved utgangen av 2014 forhåndsberammet totalt ca. 30 rettsdager til hovedforhandlinger i 2015. Det har vist seg å være behov for tolking norsk-nordsamisk under hovedforhandlingen i de fleste saker.

Utmarksdomstolen har organisert arbeidet slik at dommerne møtes til samlinger med varighet over to eller tre dager. På samlingene drøftes faglige tema, administrative saker og det treffes avgjørelser i tvistesakene domstolen har til behandling. Denne arbeidsformen blir videreført slik at dommerne i domstolen dels møtes til interne møter og dels ved hovedforhandlinger og avsigelse av dom i sakene domstolen har til behandling.

Alle dommerne i utmarksdomstolen deltok på et seminar i september 2014 i regi av Domstoladministrasjonen om den samiske dimensjonen i rettspleien. Dommerne har for øvrig vært samlet til to interne møter for faglig fordypning og drøfting av domstolens arbeid, rutiner og konkret saksbehandling.

Utmarksdomstolen har arbeidet med utvikling av egen side på internett. Relevant informasjon om domstolen, om saksgang og saksbehandling ved utmarksdomstolen, er lagt ut på nettsiden på norsk og samisk.

Utmarksdomstolens avgjørelser blir lagt ut fortløpende på Lovdata.

Čuoččáldahttin áigemearri guovlluide 1 ja 2 lea meattá. Meahcceduopmostuollu sáhtta lihkká meannudit áššiid mat bohtet sisa manjja áigemeari jus eai buot áššit seamma guovllus leat gárvásit meannuduvvon ja duopmostuollu gávnna ahte ášši heive meannudit dan láhkai, bs. finnmárolága § 38 nuppi lađas.

Buot čuoččáldahttimat váldojuvvojedje áššemeannudeapmái 2014is. Meahcceduopmostuollu lea divvun gažaldaga hilgut golbma čuoččáldahttima. Dat čájehuvvo ahte lea dárbu čađahit bievlageahčadeami viđa čuoččáldahttimis. Dat máksá ahte

váldošiehtadallamat dáid áššiin lea juhkon gaskal dáid mánuid, geassemánu - čakčamánu 2015. 2014 loahpageahčen ledje ovddalgihtii beaiváduvvon oktiibuot su. 30 diggebeaivvi váldošiehtadallamiidda 2015is. Lea čájehuvvon ahte eanáš áššiin váldošiehtadallamin lea leamaš dárbu tulkomii, dárogielas-davvisámegillii.

Meahcceduopmostuollu lea organiseren barggu dan láhkái ahte duopmárat deaivvadit guovtti dahje golmma beaivve guhkkosaš čoahkkimiidda. Doppe divastallojit fágalaš temát, hálddahušlaš áššit ja mearrádušat dahkkojit riidoáššiin maid duopmostuollu lea meannudeamen. Dát bargovuohki jotko viidásat nu ahte duopmárat duopmostuolus

deaivvadit sihke siskkáldas čoahkkimiidda ja muhton muddui váldošiehtadallamiidda dubmet áššiid mat duopmostuolus leat jođus.

Buot meahcceduopmostuolu duopmárat oasálaste semináras "sámi dimenšuvdna riektivuogádagas", čakčamánu 2014 maid duopmostuoluhálddahuš lágidii. Duopmárat leat muđuid deaivadan guovtti siskkáldas čoahkkimis gos fágalaš čiekŋudeapmi, duopmostuolu rutiinnaid suokkardeapmi ja konkrehta áššemeannudeapmi lei guovddázis.

Meahcceduopmostuollu lea bargan ovdánahttit iežaset neahttasiiddu. Relevánta dieđut duopmostuolu birra, áššeovdáneapmi ja áššemeannudeapmi meahcceduopmostuolus lea bidjon neahttasiidui sihke dáro- ja sámegillii. Meahcceduopmostuolu mearrádušat biddjojot dađistaga Lovdatai.

Foto/govva: Ásté R. Ruud
På Domen, Vardø kommune/Várggát gielda

Økonomi – Prioriteringer for 2015

Utmarksdomstolen for Finnmark var tildelt en budsjetttramme på 2 000 000 kroner for etableringsåret 2014. Budsjettet la til rette for etablering av domstolen. Hovedtyngden av kostnader og aktiviteter er lagt i kompetansebygging for domstolen, etablering av kontorfasiliteter og IKT-systemer, tilrettelegging av saksbehandlingssystemet Lovisa, innkjøp av litteratur mv.

Siden Høyesterett er ankedomstol for utmarksdomstolens avgjørelser, er samlokaliseringen med Hålogaland lagmannsrett uproblematisk.

Lagmannsretten bistår utmarksdomstolen med saksbehandler-kapasitet, datasupport og annen bistand.

Domstoladministrasjonen har i den forbindelse styrket lagmannsretten med én saksbehandler-stilling. Denne stillingen finansieres ved at utmarksdomstolens budsjett reduseres tilsvarende kostnadene for lønn og sosiale utgifter for en saksbehandler. For utmarksdomstolen har dette vist seg å være en gunstig ordning.

Utmarksdomstolen ville hatt en sårbar organisering dersom domstolen skulle hatt en egen administrasjon. Utmarksdomstolen kan nå støtte seg til en velkvalifisert og erfaren stab ved lagmannsretten, og vil rette en særskilt takk til Hålogaland lagmannsrett for det.

Utmarksdomstolen vil også takke Indre Finnmark tingrett for arbeidet som er gjort som midlertidig adressat og mottaker av stevninger til utmarksdomstolen, og ikke minst for bistand knyttet til utmarksdomstolens behov for samisk språkkompetanse. En takk rettes også til Øst Finnmark tingrett for å imøtekomme utmarksdomstolens behov for rettslokaler i denne delen av Finnmark i 2015.

Ekonomiija – 2015 vuoruheamit

Finnmárkku meahcceduopmostullui lei juolluduvvon 2 000 000 kruvno bušeahhtarámman álggahanjahká 2014. Bušeahhta bijai vuođu álggahit duopmostuolu. Eanáš oassi goluin ja doaimmain lea geavahuvvon nannet gelbbolašvuođaloktema duopmostuolus, ásahtit heivvolaš kantuvrraid ja IKT-vuogádaga, heivehit áššemeannudan vuogádaga Lovisai, girjjiid oastit jna.

Sivas go Alimusriekti lea meahcceduopmostuolu mearrádušaid guoddalanásahus, de ii dagat dat váttisvuođaid go meahcceduopmostuollu lea seamma visttis go Hålogálánda lágamánneriekti. Lágamánneriekti veahkeha meahcceduopmostuolu áššemeannudan kapasitehtain, dihtorvehkiin ja eará áššiin masa dárbašit veahkki.

Duopmostuolohálddahus lea dáinna lágiin nannen lágamánnerievtti ovttain áššemeannudan virggiin. Dát virgi ruhtaduvvo go meahcceduopmostuolu bušeahhta unniduvvo seamma mađe go maid áššemeannudeaddji bálkágolut ja sosiála golut dagahit. Meahcceduopmostullui lea dat buorre ortnet.

Meahcceduopmostuollu livčče sáhttit leat rašis organiseren dilis jus duopmostuolus livččii galgan

leat sierra hálddahus. Meahcceduopmostuollu sáhtta dál dorvvastit lágamánnerievtti bargiide geain lea nana gelbbolašvuohta ja hárvjaneapmi, ja giitosat ovddiduvvojit lágamánneriektái dan oktavuodas.

Meahcceduopmostuollu giitá maid Sis-Finnmárkku diggegotti dainna bargguin mii lea dahkkon go lei meahcceduopmostuolu gaskaboddosaš čujuhus ja vuostáiválde stevnnegiid. Dasa lassin giitet maid sámegeilat gelbbolašvuođain maid addet meahcceduopmostullui. Giitosat maid Nuorta-Finnmárkku diggegoddái go veahkehedje meahcceduopmostuolu dárbbu riektealanjaide dán oasis Finnmárkkus 2015is.

Foto/govva: Áste R. Ruud
Fra Krampenes, Vadsø kommun/Čáhcesuolu gielda.

Utmarksdomstolens hovedprioritering for 2015 vil være å få sluttbehandlet de sakene som er innkommet domstolen. Alle sakene er berammet og forberedt med det som siktemål.

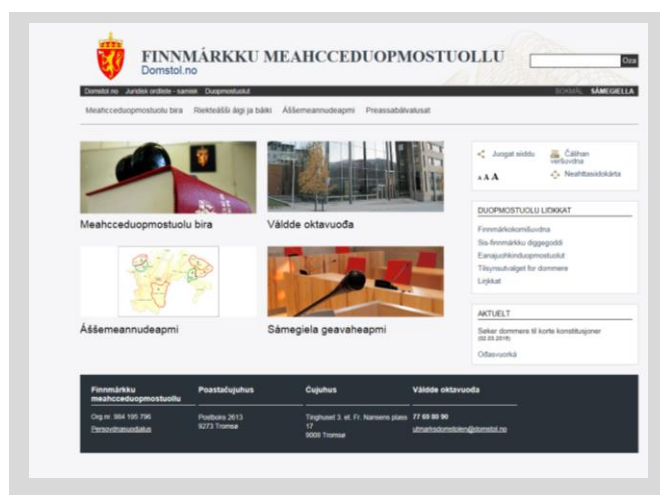
Utmarksdomstolen har imidlertid uttrykt bekymring for en uforutsigbar driftssituasjon. Finnmarksloven bestemmer at staten dekker nødvendige utgifter for partene i saker om krav om rettigheter som Finnmarkseiendommen har motsatt seg. Så langt er dette situasjonen for de fleste sakene utmarksdomstolen har til behandling. Justisdepartementet har i forskrift bestemt at disse kostnadene skal dekkes over utmarksdomstolens budsjett. Størrelsen på disse kostnadene er vanskelige å forutse. Det er en reell fare for at utmarksdomstolens ansvar for sakskostnader kan føre til så stor økonomisk belastning for domstolens drift at berammede saker må utsettes til barmarksesongen 2016. Det vil i så fall være svært uheldig for den rettsavklaringsprosess utmarksdomstolen er en del av.

Utmarksdomstolens nettside gir utfyllende informasjon om domstolen på samisk og norsk: <http://www.domstol.no/utmarksdomstolen/>

Meahcceduopmostuolu vuoruheapmi 2015as lea loahpahit meannudeames daid áššiid mat leat bohtán duopmostullui. Buot áššit lea ráhkanahtton ja beaiváduvvon dainna ulbmiliin.

Muhto meahcceduopmostuollu lea dovddahan váivvideami diehtemehtun doaibmadillái. Finnmarkláhka mearrida ahte stáda gokčá oasehasaid dárbašlaš goluid áššiin gos gáibiduvvo vuoigatvuohta maid Finnmarkkuopmodat lea vuostildan. Dássáži lea dát dilli eanáš áššiin maid meahcceduopmostuollu lea meannudeamen. Justiisadepartemeanta lea lánkanjuolggadusain mearridan ahte dát golut galget máksut meahcceduopmostuolu bušeahttas. Goluid sturrodaga lea váttis einnostit. Dat lea duohta várra ahte duopmostuolu ovddasvástádus áššegoluide sáhtá mielddisbuktit nu stuorra ekonomalaš noađi duopmostullui dainna váikkuhusain ahte beaiváduvvon áššit fertejit manjduvot 2016 bievlaáigodahkii. Dat livččii stuorra vahát riektečielggadanproseassas mas duopmostuollu lea mielde.

Meahcceduopmostuolu neahttasiidduin gávnnat ollislaš dieđuid duopmostuolu birra sihke sámegillii ja dárogillii: <http://www.domstol.no/Finnmarkku-meahcceduopmostuollu/>

Kontaktinformasjon:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmarkku meahcceduopmostuollu
Postadresse: Postboks 2613, 9273 Tromsø
Besøksadresse: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Telefon 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
E-post: utmarksdomstolen@domstol.no

Oktavuodadieđut:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmarkku meahcceduopmostuollu
Poastačujuhush: Poastaboksa 2613, 9273 Romsa
Galledančujuhush: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Tlf.: 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
Epoasta: meahcceduopmostuollu@domstol.no